

MÓZES AMBRUS¹

Egy legális migrációs hullám következményei Malajziában

The Consequences of a Legal Migration Crisis in Malaysia

Absztrakt

A délkelet-ázsiai régió országainak legtöbbszörére igaz az, hogy az országok vezetőinek a függetlenségük kivívása óta jó néhány vallási és/vagy etnikai konfliktussal kellett megbirkózniuk. E tanulmány Malajziára fókuszálva arra tesz kísérletet, hogy megmagyarázza azt a folyamatot, aminek köszönhetően ezt az országot, a régió jelentősebb országai közül egyedülként, mindvégig többpárti választásokon megválasztott kormányok vezették

Kulcsszavak: konfliktus, Malajzia, migráció, politika, vallás

Abstract

During the past seventy years most Southern and Southeast Asian countries had to deal with multiple armed conflicts which contained a clear religious and/or ethnic motive. This paper will focus on one of these countries Malaysia to find reasons which transformed this country into the most stable multi party Parliamentary systems in the whole Southeast Asian region.

Keywords: conflict, Malaysia, migration, politics, religion

BEVEZETÉS

Dél és Délkelet-Ázsiában már önmagában az a tény is figyelemre méltó, hogy egy ország zsinórban a 14. többpárti országos törvényhozási választását tartotta meg. Ugyanis a térség államai közül egyedül Sri Lankára igaz, hogy az országot a függetlenné válás pillanatától napjainkig mindvégig többpárti választásokon megválasztott civil kormányok irányították.

¹Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori iskola, doktorandusza - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: mozes.ambrus.gabor@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0001-6309-8250

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

ták. A független Malajzia és India esetében azért nem igaz ez a felvetés, mert e két ország több alkalommal is különleges jogrend bevezetésére kényszerült. A térség országai közül Szingapúr egy érdekes saját utat járt végig. Ugyanis Sri Lankához hasonlóan Szingapúrban is a függetlenné válás pillanat óta mindig többpárti választásokon döntöttek arról, hogy kik kerülhetnek be az ország törvényhozásába. Azonban Sri Lankától eltérően, ahol mindig ellenzéki képviselők is részt vettek a helyi parlament munkájában, Szingapúrban 1966 – 1981 között kizárólag a People's Action Party (PAP) képviselői szereztek mandátumot a törvényhozásban. A helyzet 1981 után annyiban változott, hogy ezután egy maroknyi ellenzéki képviselő már bejutott ugyan a parlamentbe de a PAP hatalmát azóta sem fenyegeti egyetlen ellenzéki erő.²

Az előző bekezdésben említett négy országot azért is egy külön csoportba tartozik Dél- és Délkelet-Ázsiában, mivel itt még átmenti időre sem került a fegyveres erők kezébe a politikai hatalom. E tanulmány a fenti négy állam egyikére, Malajziára, fókuszálva azt kívánja megvizsgálni, hogy miért is alakult ez így és miért lett Malajzia a térség legstabilabb, alkotmányosan működő országa.

A fenti kérdésre az egyik lehetséges válasz az, hogy Malajzia esetleg demográfiailag homogénebb a régió többi országánál, így itt nem robbantak ki olyan vallási és etnikai háttérű konfliktusok, amelyeknek gyakran fontos szerepet lett a különböző katonai diktatúrák hatalomra kerülésében. Ugyanakkor ha megvizsgáljuk a Malajziai Statisztikai Hivatal (*Department of Statistics of Malaysia*) 2017. júniusi gyorsjelentését, akkor azt találjuk, hogy az ország állampolgárainak 68,8 százaléka bumiputera³, 23,2 százaléka kínai, 7 százaléka indiai nemzetiségű volt, míg a lakosság 1 százaléka pedig nem tartozott a fenti három nagy etnikai csoport egyikéhez sem.⁴ Az ország vallási téren is hasonlóan sokszínű volt, hiszen a 2010-es malajziai népszámlálás adatai szerint az ország lakosságának 61,3 százaléka a muszlim, 19,8 százaléka a buddhista, 9,2 százaléka a keresztény, 6,3 százaléka pedig a hindu közösséghez tartozott.⁵

A fenti demográfiai adatokból az következik, hogy Malajzia a függetlenség után elért eredményeit nem elsősorban a környező államokénál kedvezőbb vallási és etnikai összetétel, hanem valamely más tényezőnek köszönheti. Ráadásul Malajzia mellett Délkelet-

² YEO, Lay Hwee (2002): Electoral Politics in Singapore In: CROISSANT, Aurel – BURNS, Gabriele – MAREI, John szerk. Electoral Politics in Southeast and East Asia, Singapore, Friedrich Ebert Stiftung, pp. 203. - 232. 203

³ Az ország nem bevándorló háttérű lakosságát nevezi így a malajziai jogrend

⁴ Department of Statistics of Malaysia Current Population Estimates, Malaysia, 2016 – 2017 2017. július 14. Forrás: <https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/pdfPrev&id=a1d1UTFZazd5ajJiRWFHNDduOXFFQT09> letöltve 2017. december 10.

⁵ Department of Statistics of Malaysia Population Distribution and Basic Demographic Characteristic Report 2010 2011. május 8. Forrás: https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemByCat&cat=117&bul_id=MDMxdHJlWTK1SjFzTzNkRXZcVZjd09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVSczklWdzQ4TihUUT09 letöltve 2017. december 5.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

Ázsiában van még két másik állam is, Szingapúr és Brunei, ahol a fegyveres erők ugyan csak nem avatkoztak bele közvetlenül a belpolitikába. Ezen államok két fontos nézőpontból nagyon hasonlítanak Malajziához Egyrészt abban, hogy a másik két ország is brit gyarmat volt a XIX. - XX. században, másrészt pedig abban, hogy a régióban éppen e három országban a legmagasabb a vallási és az etnikai kisebbségekhez tartozó lakosok aránya.

Mivel az első, pusztán az ország demográfiai összetételére fókuszáló hipotézis nem talált olyan tényezőket, amelyek érdemben megmagyarázta volna Malajzia stabilitását ezért a tanulmány a következőkben történelmi szempontból fogja megvizsgálni ezt a kérdést.

MALAJZIA VALLÁSI/ETNIKAI ÖSSZETÉTELÉNEK KIALAKULÁSA

Először is az kell megvizsgálni, hogy milyen miért is lett ennyire összetett Malajzia vallási és etnikai összetétele. A kiinduló pontunk az, hogy a gyarmatosítás előtti időszakban, a XIX. század közepén, a Maláj-félszigetet mindössze 750000-en lakták, akiknek a elsőprő többsége vagy muszlim vagy pedig animista vallású volt. A félsziget természeti adottságai miatt a népsűrűség is meglehetősen alacsony volt, sűrűbben lakott területek egyedül a Maláj-félsziget északnyugati és északkeleti részen található Kedah és Kelantan szultánságokban alakultak ki. Ez utóbbi tényre az az egyszerű magyarázat, hogy a Maláj-félszigeten egyedül itt terjedt el az öntözéses rizstermesztés, ami lehetővé tette a nagyobb tömegű lakosság élelmezését.⁶

Azonban a brit gyarmati fennhatóság időszakában ez a körülmény alapjaiban megváltozott és Brit Malájföld lakossága gyors növekedésnek indult. Ezt a növekedést jól bizonyítja, hogy az 1911-ben megtartott gyarmati népszámlálás adatai szerint már 2,7 millióan éltek a Maláj-félszigeten. E gyors növekedést két, egymástól független tényező tette lehetővé. Egyrészt, a brit uralom alatt fellendülő kereskedelem olyan relatív élelmiszerbőséget teremtett, ami felgyorsította a félsziget őshonos lakosságának természetes növekedését. Másrészt, pedig a Maláj-félsziget fejlesztését a gyarmati hatóságok tudatosan az Indiából, Kínából és Holland Kelet-Indiából származó gazdasági bevándorlókra támaszkodva akarták megvalósítani.⁷

EGY LEGÁLIS MIGRÁCIÓS FOLYAMAT LEGFONTOSABB KÖVETKEZMÉNYEI

E ponton érdemes megállni és megvizsgálni azt a kérdést, hogy a miért bevándorlókra támaszkodva akarta fejleszteni itteni gyarmatait a brit kormányzat. A válasz egyik pillérét néhány, a viktoriánus korban kialakult, etnikai sztereotípa alkotta. Ezen előítélek szerint a malájok szerették a kényelmes, vidéki földműves életmódot és nem vonzotta őket sem a túlzottan kemény munka, sem pedig az extra pénzkereset. A malájokkal szemben a kínaiak szinte mindent megtettek még egy dollárért és azért egyre feljebb juthassanak a társadalmi

⁶ Hirschmann, Claude (1994): Population and Society in Twentieth-Century Southeast Asia, In: Journal of Southeast Asian Studies Vol. 25. No. 2 (Sept. 1994.) 381. – 416. 392.

⁷ Hirschmann (1994) 392.

ranglétrán. Végül az indiaiakról pedig azt gondolták, hogy ők szorgalmasabbak és céltudatosabbak voltak a malájoknál, de messze nem voltak annyira vállalkozó szelleműek, mint a gazdaság motorjainak tartott kínaiak.⁸

A fenti sztereotípiák mellett a London azért is bevándorló munkaerőre akarta alapozni Brit Malájföld fejlesztését, mert tisztában volt azzal a ténnyel, hogy e migráns munkások jelentős része ekkor még nem akart véglegesen letelepedni a Maláj-félszigeten. Ez azért volt különösen előnyös a gyarmati hatóságok számára, mert e migránsokkal kapcsolatban semmiféle kötelezettségük sem volt. Így például, ha hirtelen megugrott a munkanélküliség, akkor hatóságok gyorsan elrendelhetnék a Brit Malájföldre irányuló bevándorlás átmeneti korlátozását vagy súlyosabb esetben akár az állástalan kínai és indiai munkások kényszerű repatriálását is. Azonban, amikor a válság elmúlt, a gyarmati kormányzat gyorsan feloldhatta a fenti korlátozásokat és biztosíthatta a gazdaság működéséhez szükséges munkaerőt.

ETNIKAI FESZÜLTSÉGEK A MALÁJ-FÉLSZIGETEN

Malajziához hasonlóan a brit gyarmatosítás időszakában Burma is jelentős etnikai átalakuláson esett át, ám Burmával szemben a Maláj-félszigeten 1945 után nem robbantak ki egyetlen dominánsan vallási/etnikai motivációjú konfliktus sem. Malajziával szemben Burma súlyos árat fizetett a fegyveres összecsapásokért, mivel ezek végletekig meggyengítették a függetlenséget kívívó civil elitet, aminek fontos szerepe lett Ne Win tábornok 1962-es katonai puccsának sikerében. E fejezet azt kívánja megvizsgálni, hogy a függetlenség Brit Malájföldön miért nem alakult ki a burmaihoz hasonló méretű vallási és etnikai feszültség. E folyamat vizsgálatát az 1920-as években érdemes elkezdni, amikor Brit Malájföldön is egyre élesebbé vált a malájok és nem malájok közti feszültség. Erre az a magyarázat, hogy ekkorra gyökeres változás következett be a két etnikum viszonyában. Ugyanis, míg korábban malájok és nem malájok viszonyát, maláj nézőpontból legalábbis, legjobban az aggodalom szóval lehet leírni, addig az 1920 évek után e két oldal kapcsolata egyre ellenségesebbé vált.⁹

E változás azért következett be, mert erre az időszakra a maláj elitet egyre jobban aggasztotta az a tény, hogy a kínaiak gazdaságilag és társadalmilag is sokkal előnyösebb helyzetbe kerültek a legtöbb őshonos muszlim maláj lakosnál. A maláj elit félelmei még inkább megerősödtek az 1931-es népszámlálás adatainak nyilvánosságra hozatala után. Ugyanis, ezen összeírás szerint ebben az évben már több kínai élt Brit Malájföldön, mint muszlim maláj, azaz az őshonos malájok kisebbségbe kerültek a saját szülőföldjükön.¹⁰ A kínai közösséggel kapcsolatos maláj félelmeket az is táplálta, hogy e népszámlálás szerint a kínai közösség egyharmada és az indiai közösség egynegyede már Brit Malájföldön

⁸ BARBER, Noel (2004): *The War of the Running Dogs*, London, Cassels, 15. - 20.

⁹ ANDAYA WATSON, Barbara – ANDAYA, Leonard Y. (1991): *History of Malaysia*, London, Macmillan 252.

¹⁰ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 252.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

született.¹¹ Ez a folyamat az elkövetkező két évtizedben tovább folytatódott, mert az 1930-as évek gazdasági válságainak és a második világháború eseményeinek köszönhetően szinte teljesen leállt a közel egy évszázada tartó bevándorlási folyamat a Maláj-félszigetre. Ráadásul a számtalan válsággal küzdő Kínába és a függetlenség miatt forrongó Indiába történő hazatelepülés is egyre kevesebb kínai és indiai számára tűnt vonzó opciónak.¹²

Az 1947-es népszámlálás adatai még az 1931-esnél is aggasztóbbak voltak az aggódó maláj politikusok és értelmiségiek számára. Ugyanis a második világháború után megtartott az első népszámlálás adatai szerint a nem maláj lakosok 60,8 százaléka Brit Malájföldön született. Másrészt e felmérés szerint drasztikusan megváltozott a kínai közösségen belül a nők és férfiak aránya is. Ugyanis 1931-hez képest, amikor 1000 kínai férfire még csak 531 nő jutott, 1947-re 1000 férfira már 837 kínai nő jutott. Azaz a korábban az anyaország és Brit Malájföld közt dinamikusan mozgó kínaiak közül egyre többen a Maláj-félszigetet tekintették végleges otthonuknak. Ez utóbbi állítást alátámasztja egy 1947-ben Szingapúrban készített felmérés is, ami szerint a nem maláj lakosok 60 százaléka már nem utalt pénzt vissza abba az országba, ahonnan származott.¹³ Így nem meglepő, hogy amikor a háború után újra megindult a Maláj-félszigeten élő lakosság növekedése, akkor ennek legfontosabb forrása immár nem a bevándorlás, hanem a természetes szaporulat lett.¹⁴

De miért is aggasztotta a maláj politikusokat és értelmiségieket ennyire az, hogy egyre több kínai döntött úgy, hogy véglegesen a Maláj-félszigeten telepszik le?. Erre a legjobb válasz az, hogy ők attól rettegetek, hogy néhány évtizeden belül néhány évtizeden belül a Maláj-félszigetből Kína egyik tartományává is válhatott volna, ha rendületlenül tovább folytatódott a kínai lakosság folyamatos növekedése. A malájok ilyen félelmeiben nagy szerepet játszott az a tény, hogy az 1930-as években a Brit Malájföldön élő kínaiak zömének figyelme még egyértelműen az anyaországra fókuszált. Ezt a tényt jól tükrözte, hogy a kínai gyermekek az iskolában elsősorban Kínához kapcsolódó tantárgyakat tanultak, gyakran az anyaországból érkezett tanároktól. Az oktatás mellett a Maláj-félszigeten élő kínaiak preferenciáit jól tükrözi az is, hogy ők politikailag is az anyaországhoz tartozónak tekintették magukat. Emiatt az 1920-as években egy új Maláj-félszigeti hadszíntér is létrejött a Kuomintang és a Kínai Kommunista Párt közti konfliktusában.¹⁵

Ráadásul Burmával szemben a második világháború kitérése előtt a Maláj-félszigeti brit hatóságok még képesek voltak a Brit Malájföldön élő malájok, kínaiak és indiaiak egymástól való elszigetelésére. Így e három közösséghez tartozó személyek e korszakban még, kis túlzással, szinte csak a piactereken találkoztak egymással, ami két szempontból is hasznosnak bizonyult London számára. Egyrészt ez hagyományos brit gyarmati megoldás,

¹¹ LAU, Albert (1989): Malaya Union Citizenship: Constitutional Change and Controversy in Malaya, 1942 – 48. In: Journal of Southeast Asian Studies Vol. 20. Issue 02. Sept 1989. 216. – 242.

¹² HARPER, Timothy Norman (2001): The End of Empire and the Making of Malaya, Cambridge, Cambridge University Press, 40. - 41.

¹³ HARPER (2001) 41.

¹⁴ HIRSCHMANN (1994) 392.

¹⁵ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 252.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

amíg ügyesen hajtották végre, fontos szerepet játszott Brit Malájföld békéjének és nyugalmanak a megóvását. Másrészt az az oszd meg és uralkodj politika megnehezítette egy egységes brit ellenes malájföldi nacionalista mozgalom létrejöttét is.¹⁶

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ HATÁSA A MALÁJ-FÉLSZIGETRE

A második világháború eseményei újabb elemekkel bővítették a maláj és a kínai közösség közti feszültségforrások számát, hiszen e két népcsoport teljesen eltérően reagált a brit és nemzetközösségi erők megalázó Maláj-félszigeti vereségére. A két oldal viselkedése közül a malájok reakciója volt a meglepőbb, mivel a britek a második világháború előtti időszakban mindvégig egy olyan gyarmatpolitikát folytattak, amit a legjobban a „Maláj Malájföld” fogalommal írható.¹⁷

Ennek ellenére Szingapúr kapitulációja után, éppen a malájok működtek együtt a legaktívabban a megszálló japán hatóságokkal, ami Londonban meglehetősen nagy felháborodást keltett.¹⁸ A malájokról kialakult meglehetősen negatív képen egyedül az enyhített egy kicsit, hogy az 1941-42-es harcok során a *Malay Regiment* katonái az utolsó pillanatig kitartottak brit bajtársaik mellett és a fegyverletétel után az alakulat sok maláj tisztje és tiszthelyettese is inkább a halált választotta a japánokkal való kollaboráció helyett.¹⁹

A malájok árulásával szemben a brit kormányzatot lenyűgözte a kínaiak lojalitása és az az ár, amit nekik ezért a háború alatt fizetniük kellett. Ez a viselkedés elsősre meglepőnek tűnik, hiszen ekkor a Maláj-félszigeten élő kínaiak elsöprő többsége önmagát tengerentúli kínaiként és nem malájföldi kínaiként határozta meg.²⁰ Azonban meglepő módon éppen ez, a külhoni kínai identitás, húzóhatott meg a britek iránti lojalitás mögött. Ugyanis a Kína ellen irányuló folyamatos japán agresszió, legalábbis a felszínen, újra egységessé tette a súlyos pártharcok által megosztott malájföldi kínaiakat. Ez, az immár újra egységes, kínai közösség pedig mindent megtett az anyaország Japán elleni küzdelmének támogatására és a konfliktus kínai áldozatainak megsegítésére.²¹ Így teljesen logikusnak látszik, hogy amikor Japán megtámadta Brit Malájföldet, az ellenségem ellensége a szövetségesem logikát követve, mindent megtettek a britek győzelmének elősegítésére, hiszen az Kína jövője szempontjából is létfontosságú volt.

A brit hadvezetés számára különösen azért bizonyult hasznosnak ez az együttműködés, mivel a japán megszálló erők ellen 1942 és 1945 között legaktívabban éppen a zömmel kínaikból álló Malájföldi Népek Japánellenes Hadserege (*Malayan Peoples Anti Japanese Army* - MPAJA) gerillái vették fel a harcot. Az MPAJA jelentősége 1945 tavaszára

¹⁶ CHEAH, Boon Kheng (2004): *Red Star over Malaya Resisitance and Social Conflict After the Japanese Occupation of Malaya 1941-46*. Singapore, NUS Press, 16.

¹⁷ CHEAH (2014) 15.

¹⁸ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 252. - 253.

¹⁹ *The Malay Regiment 1933 – 1947* (é.n.): Kuala Lumpur, Department of Public Relations Malay Peninsula, 24.

²⁰ CHEAH (2014) 13.

²¹ CHEAH (2014) 14.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

lett különösen jelentős a Délkelet-ázsiai Főparancsnokság (*South East Asia Command – SEAC*) számára, amikor a szövetséges hadszíntér parancsnokság már a Maláj-félszigetre való visszatérés terveit készítette elő. Ugyanis az MPAJA-val való együttműködésnek köszönhetően, a SEAC szinte naprakész információkkal rendelkezett Brit Malájföldről és az itt állomásozó japán megszálló erők tevékenységéről.

Azonban a háború befejeződése után az MPAJA megbecsült partnerből potenciális veszélyforrássá vált a SEAC szemében. Ez különösen igaz volt a japán erők kapitulációjának bejelentése és a brit csapatok Maláj-félszigetre történő beérkezése közti időszakra. Ugyanis ekkor egy olyan hatalmi vákuum alakult ki Brit Malájföldön, amikor az SEAC saját erőinek beérkezéséig az MPAJA lett az egyetlen, szövetséges parancsnokság alatt álló, legitim fegyveres erő a Maláj-félszigeten. Az MPAJA nem is habozott kihasználni ezt a soha vissza nem térő lehetőséget és országszerte sok, japán kollaboránsnak minősített személlyel és az MPAJA-t irányító Malájföldi Kommunista Párt (*Malayan Communist Party – MCP*) számtalan politikai ellenfelével is leszámoltak.²²

Azonban ez az elvben politikai erőszakhullám gyorsan egy alapvetően vallási-etnikai természetű konfliktussá vált, hiszen az elkövetők szinte minden esetben kínaiak, míg az áldozatok pedig leggyakrabban malájok voltak. Így, legitim rendfenntartó erők híján, a maláj közösség egyetlen válasz adhatott az MPAJA jelentette fenyegetésre, ők gyorsan megszervezték a saját önvédelmi alakulataikat, hogy a jövőbeli támadások ellen meg tudják védeni magukat és bosszút állhassanak a már elkövetett támadások elkövetőin.²³

Ez egy különösen kritikus pillanat volt Malajzia történelemben, hiszen ha ez az erőszakhullám a Maláj-félsziget egészét elárasztotta volna, akkor nehéz elképzelni, hogy megszülethetett volna a mai békés és demokratikus Malajzia és az ország függetlenség utáni történelme sokkal inkább a burmai példát követte volna. Ugyanis Burmában 1948 óta szinte folyamatos fegyveres konfliktusok zajlanak az ország buddhista burmai többsége és az országban élő nem burmai nemzetiségű vagy nem buddhista vallású kisebbségei között.²⁴

POLITIKAI KIEGYEZÉS BRIT MALÁJFÖLDÖN

Azt, hogy a Maláj-félszigeten sikerült elkerülni a burmaihoz hasonló katasztrófát, két egymással párhuzamos tényező tette lehetővé. Egyrészt 1945. augusztus 27-ére Lai Teknek, az MCP főtitkárának, sikerült meggyőznie a párt Központi Végrehajtó Bizottságát arról, hogy az MCP/MPAJA-nak ebben a pillanatban nem állt érdekében a brit gyarmati uralom restaurációjának megakadályozása.²⁵ Ez azért volt különösen fontos pillanat Délkelet-Ázsia történelmében, mert ez volt az a pont, hogy eltérő pályára állt Délkelet-Ázsia három nagy

²² ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 252.

²³ CHEAH (2014)

²⁴ BAYLY, Christopher – HARPER, Tim (2008): *Forgotten Wars The End of Britain's Asian Empire*, London, Penguin, 389.

²⁵ CHEAH (2014) 99.

európai gyarmatának a történelme. Ugyanis Francia Indokínában és Holland Kelet-Indiában a gyarmati restauráció legnagyobb akadályának éppen a háborús események miatt létrejött vagy megerősödött kommunista és nacionalista politikai mozgalmak és fegyveres szervezetek bizonyultak.

A másik fontos tényezőnek az bizonyult, hogy itt nem teltek el hosszú hónapok a gyarmatosító hatalom saját erőszakszervezeteinek visszatérése és Japán kapitulációja között. Ehelyett a brit hadsereg első, jelentősebb kötelékei már 1945. szeptember 9-én megérkeztek a Maláj-félszigetre és 1945. szeptember 12-re már a félsziget két legfontosabb kormányzati központja, Kuala Lumpur és Szingapúr, is brit ellenőrzés alá került.²⁶ Bár a brit haderőnek még néhány hétre szüksége volt, amíg a Maláj-félsziget egészét az ellenőrzése alá vonta, de e a folyamat lezárultával, a körülményekhez képest optimális feltételek jöttek létre Brit Malájföld megreformálásához.

Azonban a kínai és maláj közti feszültségek olyan súlyosak voltak, hogy az MCP békés politikai átmenetet támogató döntése, a brit gyarmati fennhatóság gyors helyreállítása és a gyors gyarmati restaurációnak köszönhető viszonylagos stabilitás ellenére sem volt teljes a nyugalom a két etnikum közt. Éppen ellenkezőleg, brit hivatalos források még 1948-ben is említést tesznek ilyen motivációjú erőszakos cselekményekről.²⁷

KATONAI KÖZIGAZGATÁS ÉS EGY ALKOTMÁNYOS KOMPROMISSZUM MEGSZÜLETÉSE

A MALÁJFÖLDI UNIÓ ELŐKÉSZÍTÉSE

Azonban ez a viszonylagos nyugalom megteremtette azt a teret, amire Londonnak szüksége volt a háború alatt kidolgozott terveinek megvalósításához. Ugyanis a második világháború után az Amerikai Egyesült Államok mellett²⁸ az Egyesült Királyság volt az másik olyan állam, amely tisztában volt azzal, hogy gyökeres reformokat kell végrehajtania a fennhatósága alatt álló területeken. Ugyanis Washingtonhoz hasonlóan London is jól látta, hogy semmi értelme a háború előtt/alatt teljes kudarcot vallott gyarmati közigazgatás eredeti állapotának restaurációjának és ehelyett teljesen új alapokra kellett helyezni Brit Malájföld közigazgatását.

Ugyanakkor a brit politikai elit tisztában volt azzal is, hogy az általuk optimálisnak vélt mély reformok végrehajtását nem lehetett azonnal a háború befejezése utáni megkezdeni. Ehelyett London úgy döntött, hogy egy átmeneti időre a Maláj-félszigetet katonai közigazgatás alá helyezi. A Brit Katonai Közigazgatás (*British Military Administration* - BMA) mű-

²⁶ BAYLY – HARPER (2008) 51. - 57.

²⁷ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 252.

²⁸ Ugyanis az USA részben a háború előtti tett ígéreteit betartva, részben pedig belső politikai és gazdasági kényszereknek engedve 1945. július 4-én elismerte a Fülöp-szigetek függetlenségét Forrás: NADEAU, Kathleen (2008) *The History of the Philippines*, Westport, Greenwood Press, 68.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

ködésének 208 napja több szempontból is fontos Brit Malájföld háború utáni történelmének alakulásában.

Egyrészt, e periódusban London teljesen újra tudta indítani a háború által teljesen szétzilált gyarmatigazgatási intézményeket. Másrészt, a Gyarmatügyi Minisztérium tisztségviselőinek el tudták végezni a reformok előkészítéséhez szükséges teendőiket, hiszen Brit Malájföld igazgatásának terhe a hadsereg vállán nyugodott. Harmadrészt, a történelemben először Brit Malájföld és Szingapúr egységes, központi igazgatás alá került. Végül, a BMA működése alatt számtalan olyan állami feladat is meghonosodott a Maláj-félszigeten, amelyekkel korábban nem foglalkozott a brit gyarmati államigazgatás. Így, először próbált meg brit gyarmatigazgatás a Maláj-félszigeten lévő menekültekkel, a háború következményeitől szenvedő lakosság segélyezésével és élelmezésével, valamint a hatékony propaganda tevékenységgel is foglalkozni. Ugyanakkor a fenti komplex feladatok megvalósítását jelentősen nehezítette, hogy a BMA mindvégig jelentős létszámhiánnyal küzdött. Azonban a fenti probléma dacára is Ralph Hone szerint a BMA azért tudta olyan hatékonyan ellátni a feladatait, mert: „Brit Malájföldön semmilyen olyan problémával nem kerültünk szembe, ami nem merült volna fel a tervek elkészítése során.”²⁹

BRIT MALÁJFÖLD REFORMJA – A MALÁJFÖLDI UNIÓ

A britek részben azért döntöttek strukturális reformok végrehajtásáról a Maláj-félszigeten, mert tisztában voltak azzal, hogy az 1941 – 42-es délkelet-ázsiai győztes japán hadműveletek alapjaiban ásták alá az európaiak legyőzhetetlenségébe vetett hitet. E hitnek, Brit Malájföldön legalábbis, alapvető szerepe volt a háború előtti időszakban a gyarmati uralom társadalmi elfogadottságában. A Szingapúr kapitulációja után még három és fél évig elhúzódó japán megszállás hasonlóan romboló hatású volt a háború előtti kialakított konszenzusra, hiszen ekkor egyértelműen bebizonyosodott, hogy európaiak nélkül is lehet viszonylag hatékonyan működtetni egy ázsiai országot.³⁰ Végül a Gyarmatügyi Minisztérium délkelet-ázsiai szakértői szerint a világháborús kudarc mögött az is meghúzódott, hogy 1941 előtt Brit Malájföld lakosságának elsöprő többségének nem volt semmilyen kapcsolata a gyarmati közigazgatással, amin a háború után feltétlenül változtatni akartak.³¹

Ez utóbbi helyzet azért alakulhatott ki, mert a háború előtti időszakban a Brit Malájföldön egyedül a Szingapúrból, Malaccából és Penangból álló *Straits Settlements* nevet viselő koronagyarmat állt közvetlenül brit fennhatóság alatt és jogilag csak az itt született vagy itt életvitelszerűen tartózkodó személyek számítottak brit alattvalónak.³² A félsziget többi részén 9 maláj protektorátus alakult ki, amelynek uralkodói ugyan elvben megőrizték álla-

²⁹ BAYLY – HARPER (2008) 101.

³⁰ HARPER, Timothy Norman (2001): *The End of Empire and the Making of Malaya*, Cambridge, Cambridge University Press, 35.

³¹ HARPER (2001) 57.

³² LAU (1989) 217.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

maik szuverenitását, de a gyakorlatban a maláj vallást és szokásokat kivéve minden más területen végre kellett hajtatniuk az államaikba delegált brit tanácsadók javaslatait.³³

E rendszer legnagyobb áldozatainak a protektorátusokban élő kínai közösség bizonyult. Ugyanis Brit Malájföldön nem tudtak egy olyan állampolgársági törvényt megalkotni, ami rendezhette volna a közösség státuszát. E helyzet 1929 után, amikor Kínában egy olyan új állampolgársági törvényt fogadtak el, ami minden kínai ősókkal rendelkező személyt automatikusan kínai állampolgárnak is tekintett még komplexebbé vált. A Gyarmatügyi Minisztérium bürokratáit azért aggasztotta ez probléma, hiszen ezután minden Brit Malájföldön született kínait, függetlenül attól, hogy hol született, automatikusan megillette az a jog, hogy a Maláj-félszigetre delegált kínai diplomatákhoz forduljon védelemért és jogsegélyért. Így az 1930-as években a minisztérium több javaslattal is élt e tarthatatlan helyzet orvoslására, ám megoldás egyetlen alkalommal sem születhetett meg, mivel ehhez alapjaiban kellett volna módosítani az uralkodókkal megkötött protektorátusi megállapodásokat.³⁴

A háború előtti óvatos lépésekkel szemben a brit kormány által 1944-ben elfogadott reformjavaslat csomag alapjaiban formálta volna át Brit Malájföldet. Magát a javaslat csomagot a Gyarmatügyi Minisztériumban állította össze egy Edward Gent³⁵ vezetésével működő munkacsoport 1942 – 1944 között. A tervek lényege az volt, hogy a kilenc maláj protektorátust és a korábban a Straits Settlementshez tartozó Malaccát és Penangot egy új korona-gyarmatban egyesítették volna, amelyet a Malájföldi Uniónak neveztek el.³⁶

A radikális közigazgatási átszervezés mellett a javaslatcsomag egy új megoldást is kínált a kínaiak jogi dilemmáira is, mivel e tervzet szerint nemzetiségétől függetlenül mindenki, aki a Malájföldi Unió területén született vagy ott életvitelszerűen tartózkodott, jogosulttá vált az új állam állampolgárságára.³⁷

A fenti reformokkal, amelyekkel elsődleges célja a Maláj-félsziget háború utáni hatékonyabb kormányzása és fejlesztése volt, volt még több másodlagos szándéka is. Ezek közé tartozott például az, hogy London szerette volna egyértelműen jelezni a kínaiaknak azt, hogy a brit kormányzat nem feledkezett el a közösségük háború alatti lojalitását.³⁸

A MALÁJFÖLDI UNIÓ KUDARCA

Azonban az események nem egészen úgy alakultak, ahogy azt a brit kormányzat remélte. A javaslat kudarcának legfontosabb oka az volt, hogy sem a malájok, sem pedig a kínaiak nem úgy reagáltak a tervre, ahogy azt London feltételezte. Ugyanis a brit adminisztráció leginkább abban bízott, hogy a kínaiak üdvözölni fogják azt, hogy a végre megkapják azt,

³³ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 155.

³⁴ LAU (1989) 217. - 220.

³⁵ Gyarmatügyi Minisztérium keleti főosztályának vezetője és 1946 márciusa után a Malájföldi Unió kormányzója

³⁶ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 254.

³⁷ LAU (1989) 223.

³⁸ HARPER (2001) 57.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

amit ők már az 1930-as évek óta követeltek, azaz annak elismerését, hogy ők is Brit Malájföld polgárai voltak és nem csak gazdasági migráns munkások.³⁹ A kínaiakkal szemben a háború előtt apolitikusan viselkedő malájokról pedig azt feltételezték, hogy ez a hozzáállás nem változott meg a háború alatt és ők egyszerűen tudomásul fogják venni a Malájfélsziget új alkotmányos berendezkedését is.⁴⁰

De miért nem úgy alakultak az események, ahogy azt London elvárta? A kínaiak azért nem támogatták a javaslatot, mert az nem integrálta Szingapúrt a Malájföldi Unióba. E döntés háttérében részben az rejlett, hogy az elsősorú többségében kínaiak által lakott város Malájföldi Unióhoz való csatolása túlzottan megnövelte volna a maláj politikai elit ellenérzéseit. Másrészt, pedig az Egyesült Királyság számára stratégiai szempontból is előnyösebb volt ha a délkelet-ázsiai régió legfontosabb katonai és gazdasági központja a továbbiakban is közvetlen brit fennhatóság alatt maradt. Így, amikor a kínai közvélemény számára egyértelművé vált, hogy Szingapúrt nem fogják a Malájföldi Unióhoz csatolni akkor többségük nem támogatta nyíltan a Malájföldi Unió ötletét. A kínaiak tervvel kapcsolatos aggályai még jobban megerősödtek, amikor megtudták, hogy az új állam létrehozása előtt a britek csak a malájföldi államok uralkodóival konzultáltak, de velük nem. Ez a szemükben arra utalt, hogy őket London még mindig nem tekintette őslakosoknak őket és az új javaslat pusztán egy módszerváltás volt a brit döntéshozók részéről.⁴¹

London azzal indokolta a szultánokkal való tárgyalások szükségességét, hogy jogilag a kilenc maláj szultánság kilenc brit védelem alatt álló szuverén állam volt. Így egy új koronagyarmatot csak akkor lehetett létrehozni, ha a maláj uralkodók előbb a brit koronára ruházták át államaik szuverenitását. E feladat végrehajtásával a brit kormányzat Harold MacMichaelt bízta meg, akinek alig két hónap alatt sikerült is meggyőznie a kilenc maláj szultánt a lépés hasznosságáról.⁴²

Amikor 1946 januárjában a brit kormányzat végre nyilvánosságra hozta a Malájföldi Unió részleteit tartalmazó tervezetet, egy teljesen váratlan eseményre került sor a Malájfélszigeten. Ugyanis az eddig politikailag szinte teljesen passzív malájok egymás után alakították meg a saját politikai szervezeteiket, amelyek legfontosabb célja a Malájföldi Unió megakadályozása volt. Az első hónapokban még izoláltan működő politikai mozgalom 1946. március 1-jére országossá vált, amikor Kuala Lumpurban megtartották az első Pán-Maláj Nemzeti Kongresszust. Az ülés résztvevői arról határoztak, hogy a maláj közösség érdekéinek védelmére egy új, országos politikai szervezetet hoznak létre, amelyet később Egységes Maláj Nemzeti Szervezetnek (*United Malays National Organisation – UMNO*) neveztek el.⁴³

³⁹ LAU (1989) 217.

⁴⁰ LAU (1989) 227.

⁴¹ BAYLY – HARPER (2008) 130. – 131.

⁴² LAU (1989) 228.

⁴³ BAYLY – HARPER (2008) 212. - 213.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

A Pán-Maláj Nemzeti Kongresszus első látványos akciója az volt, hogy a maláj szultánokat felszólították a Malájföldi Unió új kormányzójának 1-jére tervezett ünnepélyes beiktatásának bojkottjára. Az UMNO erejét már e korai időben is jól mutatja az a jelenet, hogy a beiktatási ünnepségre érkező uralkodókat a város egyik legnagyobb szállodája előtt üdvözlő tömeg az UMNO kérésére gyászszalagot viselt a fejfedőin. Ennek a jelenetnek azért lett fontos a szerepe az események alakulásában, mert az uralkodók két fontos tényre is rá kellett ébredniük. Egyrészt arra, hogy milyen nagy befolyása volt az UMNO-nak a maláj tömegekre, másrészt pedig arra, hogy a jövőben emiatt csak akkor biztos a szultáni trónjuk ha nyíltan együttműködnek az UMNO-val. Az UMNO erődemonstrációja után a szultánok képviselő találkoztót kértek az új kormányzótól, akinek elmondták, hogy bojkottálni fogják a másnapi kormányzói beiktatását. Néhány nappal később a szultánok már azt üzenték Londonnak, hogy szerintük a MacMichael által tető alá hozott szerződések jogi értelemben semmisesek emiatt maga a Malájföldi Uniót is illegitim. Azonban a szultánok tisztában voltak azzal, hogy a Maláj-félszigetnek feltétlenül reformokra volt szüksége. Ezt szerintük a leghatékonyabban egy olyan föderációval lehetett megvalósítani, ami a jövőben is tiszteletben tartotta a szultánok öröklött jogait.⁴⁴

1946. május 4-ére Edward Gent⁴⁵ számára is egyértelművé vált, hogy ekkorra a Malájföldi Unióról szóló javaslat megvalósíthatatlanná vált, hiszen ő ekkor már azt írta a Gyarmatügyi Minisztériumnak, hogy „a maláj népcsoport politikailag egyre aktívabbá vált”. Gent azt is kifejtette, hogyha London továbbra is ragaszkodott a Malájföldi Unió megvalósításához akkor „nagy volt annak a kockázata, hogy a maláj népesség jelentős része az aktív vagy passzív ellenállás útjára lép”, ami a fegyveres erőszakot akaró kommunisták és az indonéz nacionalisták malmára hajthatta a vizet. Végül Gent arról is tájékoztatta Londont, hogy sem a kínaiak, sem az indiaiak nem ragaszkodtak kifejezetten a Malájföldi Unió megvalósításához. Ehelyett őket pusztán az érdekelte, hogy valamilyen formában beleszólhasanak Brit Malájöld közügyeibe és megőrizhessék a saját nemzeti identitásukat is.⁴⁶

A MALÁJFÖLDI FÖDERÁCIÓ SZÜLETÉSE ÉS HOSSZÚ TÁVÚ POLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEI

Amikor 1946 tavaszán Gent mellett más befolyásos gyarmati tisztségviselő is egyetértett azzal a ténnyel, hogy a Malájföldi Unióhoz való feltétlen ragaszkodás súlyos válságot robbanthat ki a Maláj-félszigeten a brit kormányzat nem erőltette tovább e terv végrehajtását. Így nem meglepő, hogy 1946. július 5-én George Hall gyarmatügyi miniszter már azt az álláspontot képviselte, hogy az Egyesült Királyság nem zárkózott el attól, hogy a maláj uralkodókkal egy új megállapodást kössön Brit Malájföld jövőjéről. A maláj szultánok üdvözlötték a brit kabinet nyitottságát, ám egy dologhoz feltétlenül ragaszkodtak, ahhoz hogy a

⁴⁴ BAYLY – HARPER (2008) 213. - 214.

⁴⁵ A Malájföldi Unió kijelölt kormányzója

⁴⁶ LAU (1989) 231.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

tárgyalások végén feltétlenül egy olyan új alkotmányt kellett megalkotni, ami egyértelműen hatályon kívül helyezte a MacMichael által kierőszakolt szerződéseket.⁴⁷

Miután e feltételt London elfogadta, hamarosan titkos tárgyalások kezdődtek a britek, az UMNO és a maláj uralkodók részvételével. A tárgyalások végén végül egy olyan megállapodást kötött a három fél, ami szinte teljesen megfelelt a maláj elit elvárásának. Ugyanis egy olyan föderatív állam, a Malájföldi Föderáció, jött létre a Maláj-félszigeten, amelynek alkotmánya egyértelműen garantálta a maláj közösség és a maláj szultánok számtalan kiváltságát. A malájok mellett London is sikeresnek ítélte a tárgyalásokat, mert Arthur Creech-Jones véleménye szerint a háború alatt készített tervekben szereplő célkitűzések 90 százalékát a Malájföldi Föderációval is meg lehetett valósítani. E ponttal kapcsolatban Creech Jones két fontos eredményt emelt ki. Egyrészt azt, hogy a Föderáció élére egy aránylag erős központi hatalommal rendelkező kormány került, ami képes lehetett az új brit gyarmatpolitikai célok megvalósítására. Másrészt pedig az új alkotmány lehetővé tette azt is, hogy a nem-malájok és Maláj-félsziget közt a múltbelinél szorosabb kapcsolat alakuljon ki, hiszen nem-malájok egy része is jogosult lett a Malájföldi Föderáció állampolgárságára.⁴⁸

Azonban a tárgyalásokból teljesen kizárt kínai közösségen belül 1947-ben egy olyan példátlan egyetértés alakult az új alkotmány ellen, amely a leggazdagabb kínai vállalkozókat tömörítő Kínai Kereskedelmi Kamarától egészen az MCP-ig terjedt. E tág szövetség azonban az egyre feszültebbé váló politikai légkörben hamarosan bomlani kezdett, mert az kínai gazdasági elit egyre jobban tartott attól, hogy a kínai és maláj lakosság közti egyre élesedő politikai feszültség akár egy véres etnikai konfliktussá is fajulhatott. Így 1948 februárja után a kínai gazdasági elit egyre kevésbé volt hajlandó a radikális baloldali mozgalmakkal való együttműködésre és ehelyett a gyarmati hatóságokkal való együttműködést választotta a közösségük hatékonyabb védelme érdekében.⁴⁹

A kínai elit átállása azért bizonyult különösen lényegesnek, mert csak így születhetett meg az UMNO képviselőivel azt a napjainkig is jelentős hatással rendelkező informális megegyezés, ami évtizedekig fontos szerepet játszott Malajzia politikai stabilitásában. E kompromisszumot a következőképpen lehet összefoglalni: „A Föderációban a gazdasági hatalom a kínaiak kezében van. Ugyanakkor a politikai jogokat kizárólag a malájok birtokolják. Így ha a kínaiak hajlandóak segíteni a malájok gazdasági felemelkedésében, akkor a malájok sem zárkoznak el attól, hogy a kínaiak is bekapcsolódhassanak az új ország politikai életébe.” Hamarosan e maláj-kínai megállapodás „hatályát” kiterjesztették az indiaiakra is, ami lehetővé tette, hogy mindhárom nemzetiség együtt formálhassa a Malájföldi Föderáció jövőjét.⁵⁰

⁴⁷ LAU (1989) 232.

⁴⁸ BAYLY – HARPER (2008) 362.

⁴⁹ HARPER (2001) 91.

⁵⁰ BAYLY – HARPER (2008) 500.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

A Maláj-félszigeten élő három nagy nemzetiség vezetői közti viszonylag harmonikus viszonynak 1948 júniusa után lett nagy jelentősége. Ugyanis ekkor, az elsöprő többségében kínaiakból álló MCP elérkezettnek látta az időt a brit gyarmati fennhatóság elleni fegyveres küzdelemre. E konfliktussal kapcsolatban az jelentette a legnagyobb fenyegetést, hogy ez az ideológiai konfliktus akár egy évtizedekig elhúzódó vallási/etnikai konfliktussá is fajulhatott volna, ami egy burmaihoz hasonló helyzetet teremthetett volna a Malájföldi Föderáción belül. Azonban a politikai elit tagjai közt kialakított *modus vivendi* meg tudta akadályozni ezt és lehetővé tette a Föderáció jövőbeli dinamikus fejlődését.

A maláj és nem maláj elit informális együttműködésében az 1952-es Kuala Lumpur-i helyhatósági választások előtt egy újabb, gyökeres változás következett be. Ugyanis ekkor az addigi informális együttműködés formálissá vált, amikor az UMNO és a Föderációban élő kínaiak képviselőjére létrejött Malájföldi Kínai Szövetség (*Malayan Chinese Association - MCA*) *Alliance Party* néven egy formális pártkoalíciót jött létre. Ez azért volt kulcsfontosságú pillanat Malajzia történelmében, mert e két párt összefogása a közelgő országos Törvényhozó Tanácsi választásokon is garantálhatta az 1948 óta kialakult kínai – maláj kiegyezés szellemének továbbélését. E két párt szövetsége 1954-ben még erősebb lett, amikor a Föderációban élő indiaiak legnagyobb pártja a Malájföldi India Kongresszus (*Malayan Indian Congress - MIC*) is csatlakozott az *Alliance Party*-hoz. A három párt együttes erejét jól mutatja, hogy az 1955-ben megtartott törvényhozó tanácsi választásokon a szavaztak 81 százalékával 51-et megnyertek az 52 képviselői helyből⁵¹

KÖVETKEZTETÉSEK – EPILOGUS

E három nagy párt szövetsége olyan tartósnak és hatékonynak bizonyult, hogy néhány később csatlakozó párttal megerősödve az 1957 – 2014 közt megtartott 13 többpárti választás minden alkalommal az *Alliance Party / Barisan Nasional* (Nemzeti Szövetség - BN) győzelmével zárult. Így, amikor 2018. április 7-én Najib Razak bejelentette a parlament feloszlását, szinte minden szakértő a BN egy újabb győzelmére számított. A BN esélyeit növelték a számára kedvezően megrajzolt választókerületek és az is, hogy a ország választási bizottsága (Electoral Commission) alig 11 napos kampány időszakot engedélyezett a 2018. május 9-én esedékes törvényhozási választások előtt.⁵² A választók ezen a napon arról dönthettek, hogy tizennegyedszer is a BN-re adják a voksukat, vagy az ország történelmében először, az egy ellenzéki politikai erőre kezébe adják az ország kormányrúdját. A kormányváltást akaró polgárok két alternatíva közül választhattak, melyek közül az egyik, a

⁵¹ ANDAYA WATSON – ANDAYA (1991) 261.

⁵² GE14: Malaysia goes to the polls on May 9, The Star Online 2018. április 10. Forrás <https://www.thestar.com.my/news/nation/2018/04/10/ge14-malaysia-polls-date/#llm9D2CF9sqJHT3E.99> letöltve 2018. április 12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

legtöbb ellenzéki pártot összefogó *Pakatan Harapan* (PH) nevet viselő többpárti koalíció, míg a másik a iszlamista ideológiát hirdető *Parti Islam Se-Malaysia* (PAS) volt.⁵³

A választások eredménye mindenkit meglepett, ugyanis a 92 éves Mahatir Mohamed vezetésével a *Pakatan Harapan* és szövetségesei 122 elnyert mandátummal abszolút többséget szereztek a 222 képviselőt számláló törvényhozásában. Így 61 évvel az ország függetlenségének elnyerése után, az ország történelmében először, egy országos választás az ellenzék győzelemével zárult. Ez azért fontos pillanat Malajzia történelmében, hiszen ekkor bebizonyosodott, hogy ez az ország a valóságban is egy működőképes többpárti, parlamenti demokrácia. Ugyanis a BN, a Tajvant évtizedekig kormányzó Koumintanghoz hasonlóan, azonnal elismerte választási vereségét és nem akadályozta meg azt, hogy Mahatir Mohammed újra Malajzia miniszterelnöke lehessen.⁵⁴ A kormánypárt mellett az erőszakszervezetek is úgy viselkedtek, ahogy az egy többpárti demokráciában elvárható és nem akadályozták meg azt, hogy Mahatir kormányt alakíthasson. Sőt alig egy héttel a választások után, az új kabinetnek engedelmessé a rendőrség már házkutatásokat is végrehajtott a több száz millió dolláros korrupcióval vádolt Najib Razak volt miniszterelnök tulajdonában álló több ingatlanon.⁵⁵

E két tény együtt azt bizonyítja, hogy 1957 után Malajziában, minden korábbi vélemény dacára is, egy olyan többpárti demokrácia jött létre, ahol békés úton el lehet mozdítani, egy évtizedek óta hatalmon lévő olyan kormányt, amely ez idő alatt mindent megtett azért, hogy örökre bebetonozza a saját hatalmát. A valóságot persze árnyalja, hogy mindez feltehetően nem következik be, ha néhány évvel ezelőtt a Najib bankszámláján nem tűnik fel hirtelen 700 millió USA dollár és nem fordul a BN-nel szembe az ország történelmének egyik legkarizmatikusabb maláj politikusa Mahatir Mohamad, aki nélkül nehéz elképzelni, hogy a *Pakatan Harapan* választási győzelmét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. ANDAYA WATSON, BARBARA – ANDAYA, LEONARD Y. (1991): *History of Malaysia*, London, Macmillan
2. BAYLY, CHRISTOPHER – HARPER, TIM (2008): *Forgotten Wars The End of Britain's Asian Empire*, London, Penguin

⁵³ Russel, Martin, *Malaysia's 2018 General Election*, European Parliamentary Research Service, 2018. április 26. Forrás:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/620237/EPRS_ATA\(2018\)620237_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/620237/EPRS_ATA(2018)620237_EN.pdf) letöltve 2018. április 28.

⁵⁴ Dettman, Sebastian: *The Malaysian election results were a surprise. Here are 4 things to know*. Washington post Online 2018. május 15. Forrás: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/05/15/the-malaysian-election-results-were-a-surprise-here-are-4-things-to-know/?utm_term=.31a840953597 letöltve. 2018. május 16.

⁵⁵ *Pakatan politicians slam early morning raids on Najib's homes* The Star Online 2018. május 17. Forrás: <https://www.thestar.com.my/news/nation/2018/05/17/pakatan-politicians-slam-early-morning-raids-on-najibs-homes/> letöltve 2018. május 17.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

3. BARBER, NOEL (2004): *The War of the Running Dogs*, London, Cassels
4. CHEAH, BOON KHENG (2004): *Red Star over Malaya Resisitance and Social Conflict After the Japanese Occupation of Malaya 1941-46*. Singapore , NUS Press
5. DETTMAN, SEBASTIAN: The Malaysian election results were a surprise. Here are 4 things to know. *Washington post Online* 2018. május 15. Forrás: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/05/15/the-malaysian-election-results-were-a-surprise-here-are-4-things-to-know/?utm_term=.31a840953597 letöltve. 2018. május 16.
6. HARPER, TIMOTHY NORMAN (2001): *The End of Empire and the Making of Malaya*, Cambridge, Cambridge University Press
7. HARPER, TIMOTHY NORMAN (2001): *The End of Empire and the Making of Malaya*, Cambridge, Cambridge University Press
8. HIRSCHMANN, CLAUDE (1994): Population and Society in Twentieth-Century Southeast Asia, In: *Journal of Southeast Asian Studies* Vol. 25. No. 2 (Sept. 1994.) 381. – 416.
9. LAU, ALBERT (1989): Malaya Union Citizenship: Constitutional Change and Controversy in Malaya, 1942 – 48. In: *Journal of Southeast Asian Studies* Vol. 20. Issue 02. Sept 1989. 216. – 242.
10. NADEAU, KATHLEEN (2008) *The History of the Philippines*, Westport, Greenwood Press
11. RUSSEL, MARTIN, *Malaysia's 2018 General Election*, European Parliamentary Research Service, 2018. április 26. Forrás: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/620237/EPRS_ATA\(2018\)620237_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/620237/EPRS_ATA(2018)620237_EN.pdf) letöltve 2018. április 28.
12. YEO, Lay Hwee (2002): *Electoral Politics in Singapore* In: CROISSANT, Aurel – BURNS, Gabriele – MAREI, John szerk. *Electoral Politics in Southeast and East Asia*, Singapore, Friedrich Ebert Stiftung, pp. 203. - 232. 203
13. *The Malay Regiment 1933 – 1947* (é.n.): Kuala Lumpur, Department of Public Relations Malay Peninsula
14. Department of Statistics of Malaysia *Current Population Estimates, Malaysia, 2016 – 2017* 2017. július 14. Forrás: <https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/pdfPrev&id=a1d1UTFZazd5ajJiRW FHNDduOXFFQT09> letöltve 2017. december 10.
15. Department of Statistics of Malaysia *Population Distribution and Basic Demographic Characteristic Report 2010 2011*. május 8. Forrás: https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemByCat&cat=117&bul_id=MD MxdHJjWtK1SjFzTzNkRXYzcVzjdZ09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVVSzklWdzQ4TI hUUT09 letöltve 2017. december 5.
16. GE14: Malaysia goes to the polls on May 9, *The Star Online* 2018. április 10. Forrás <https://www.thestar.com.my/news/nation/2018/04/10/ge14-malaysia-polls-date/#llm9D2CF9sqJHT3E.99> letöltve 2018. április 12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 4. szám

17. Pakatan politicians slam early morning raids on Najib's homes The Star Online 2018. május 17. Forrás: <https://www.thestar.com.my/news/nation/2018/05/17/pakatan-politicians-slam-early-morning-raids-on-najibs-homes/> letöltve 2018. május 17.